

szétmállás jelentkezik. A szikla, ha kívül reped meg, össze lehet még valahogyan tartani a bomló részeket, de ha belülről kezd repedni, nem lehet tudni a pillanatot, mikor hull szerte a massa anélkül, hogy tenni lehetne valamit ellene. A katolicizmus közsziklájában belül repedeznek a rétegek a katolikus öntudat hiánya miatt. S ha valamikor, — mitől Isten örizzen, — tényleg bomlásra kerül a sor, a katolikus öntudat hiánya lesz annak az oka.

Ebben a pillanatban valóban zavarban vagyok egy kissé, hogy miképpen fesszem meg mentől érzelhetőbben az öntudatos katolicizmus képét. Hogy ne huzzak sok vonalat, mert a sok vonalban elvész a kontúr lényege, hogy ne magyarázzak sokat, mert a sok szó szegénység, hogy ne talányokban beszéljek, hanem egyszerre tapintsak oda, ahol a keresett ér lüktet.

Miben áll a katolikus öntudat? A katolikus öntudat nem egyéb, szerintem, mint a belső meggyőződésnek a külső magatartásban való kidomborítása. Nem egyéb, mint megvallása ország-világ előtt annak, ha jó katolikus igyekszem lenni, nem egyéb, mint tanúságtétel arról, hogy hű vagyok a hitemhez, azt megvédelmezem, ha kell, azért meghalok, ha kell. A katolikus öntudat az az áldozatos szellem, mely túlteszi magát az emberi kicsinyességeken, az egyetlen nagy, meglehetősen fényzőnében él, abban, hogy bátran, büszkén megvallja, hogy katolikus! Ha a református, lutheránus, unitárius, a zsidó nem szégyenli megvallani a maga hitét, hát éppen a kato-

lénkebb lesz. A játékok a tüdő és szív működésére is befolyással vannak, mert az edzett szív és tüdő kihatással vannak az ember egész életére. Ha az étvágyat, anyagserét és vérkeringést fokoztat a mozgás által, az üdítő álm sem marad el, s ezen egészséges alapon az idegrendszer is fejlődik. Celszerű tehát, ha a tanító oly könyvet szerez, melyben különféle vidám játékok vannak leírva. Ami a játékokhoz bení eljárás illeti, kívánatos, hogy különösen a következőkre fordítson gondot a tanító: Az élenkverő gyermekeket fekezzze, a lánghákat ösztönözze. Mint jó atyának gondoskodnia kell a tanítónak arról is, hogyha például szabadban, erdőn vagy mezőn folyik a játék, a gyermekeket valami baleset ne érje.

Tulságos szaladgálás, felhevülés által be tégséget is szerezhetnek. A tanítónak tehát körültekintőnek, gondoskodónak kell lennie.

Használható a játék jutalmazás és büntetés gyanánt is. A hanyag, engedetlen gyermekeket, ha a játéktól elvonjuk, ez rájuk nézve mondhatni a legnagyobb büntetés. Ha meg az azal biztatjuk őket, hogy majd játszani fogunk, ez lelkesítőleg hat. Szóval, a játéknak a nevelésben igen nagy feladata s haszna van, s azért a tanítónak a testi és szellemi neveléshez ezen szükséges eszközzel élnie kell, hogy fáradozása eredménydus legyen.

Wéger Béla,
kántortanító.

likusoknak kell szegyenkeznie, hogy katolikusnak született? Abban a vallásban, mely a maga csodálatosan megkonstruált szervezetében a hamisítatlan krisztusi eszmenyt hirdeti, születni nem szégyen, de öröm s abban a vallásban, melynek bámulatos erejében az Isten lelke él és működik, élni nem átok, de dicsőség és büszkeség!

(Vége köv.)

Feljegyzések.

Klerikális botrány és klerikális beavatkozás — a tudomány csarnokában — erről szól a legújabb zsidó nóta. És mindez azért, mert nem zsidó és nem három pontú testvér ült bele a budapesti egyetem — mondjuk ki — „katolikus egyetem” tanszékebe tanítani a — bujakört. — Hát ez bizon a nagy pénzes állások hajkurászó zsidó klikknek nagy baj — másnak — érdeme-sebbnek jutotta a zsiros falat és nem nekik. Ugyanis dr. Nekám Lajos egyetemi helyettes tanár teljes 14 éven át tanította a bőrgyógyászatot és most, mikor arról volt szó, hogy rendes tanárt kell kinevezni e modern szagú tanszékre — a budapesti egyetem tanácsa Nekám drt jelölte és mellőzte dr. Török Lajos zsidó magántanárt és dr. Marschalkó Tamás kolozsvári tanárt — akiket dr. Tangl Ferenc — a egytanár — tehát nem is az orvos szakhoz tartozó „testvér” jelölt régebbi meg nem engedett megbízatásra. — Kultuszminiszter az egyetemi tapácra hallgatott és Nekám meghívása mellett döntött, hozzájárult az egyet. tanács előterjesztéséhez és kinevezte dr. Nekám Lajost, a régi, praktikus, kiváló tanárt, a kiválóan európai jelentőségű képzett tudományos ferfit, akit véletlenül már az erdélyi püspök is beajánlott, mert megérdemelte.

Nos lett emiatt keseregés és láma a zsidó liberalis sajtóban. A filléres sajtólovagok rögtön kezdték kitanítani gr. Zichy Jánost, a magyar kultuszminisztert a liberalizmusról. Hogy így, hogy amúgy kellett volna tennie és ne kezdje a kulturális és vallási ügyeket a klerikális Apponyi szellemében, hanem önállóan és a liberalizmus megnagyugtatására. Hát csak legyenek nyugodtan — egy gr. Zichy tudja, mi az igazság, — tudja igen jól a zsidó firkonok tanácsadása nélkül is, mit kell tennie.

Tudja azt is jól, hogy a kultúra kimagaslóbb pontjaiért miért versenyeznek ennyire a zsidók és „testvérek.” Részint a pénz, részint a rontási akarat az, mely az álnok úton járó kinevezéseket erőszakolja nem csak az egyetemen, de még más tanintézeteknél is. Nekik Nekámnál az nem tetszik — mert az egyik Mária-kongregációnak buzgó tagja. Hát ez nem bűn — hanem egyenesen erény. Ha csak ezt tudja felhozni a tudós ellen a zsidó sajtó, hogy az vallásos ember — (már pedig, ha mást is felhoznának a kkor most kirukoltak volna vele) — úgy az a vallásosság csak ajánló levél Nekámnak és nem hiány. Nincs itt semmi botrány — csak ők szeretnék felfújni műiton botrány-számba. Tanuljanak a rabbinusok főlapjától — a Pesti Hírlap cikkéből! Ez megírta aperte, hogy itt semmi injuria nem esett, hanem csak megadódott a „ius suum — cuique.”

Erdélyi sajtómozgalom.

Sokat irtunk már elárvult, vérszegény kath. sajtónk ügyében, fájdalom, a legtöbb esetben eredménytelenül. Most a küzdelem tizenkettedik órájában meggyőződhetünk arról, főleg, ha az ellenes sajtó késhegyig menő küzdelmét nézzük, hogy „mindennél szebben beszél a tett.” Nekünk is a tettek terére kell lépünk.

Egy sokat ígérő, az eszme megvalósítására föltétlenül szükséges akció van folyamatban, mely végeredményében az erdélyi kath. sajtó-egyesületnek eleterős alapot (taggyűjtés által) van hivatva teremteni.

A Kath. Sajtóegyesület központja ugyanis a közeljövőben az erdélyrészi kath. sajtó fellendítésére, nemkülönben a kath. sajtóegyesület helyi fiókegységeinek szervezésére, amint értesülünk, megbízottat fog kiküldeni. Már előre is felhívjuk a Főtisztelendő papság figyelmét eme körülményre azon meleg kérésünkkel, hogy a központi képviselőjét nehéz munkájában támogatni sziveskedjen.

Ha a központi kiküldött személye biztos lesz, lapunk legközelebbi száma azt is hozni fogja.

Még csak arra kérjük úgy a lelkész, mint a tanító urakat, hogy a mult lapunkban jelzett csiksomlyói szt. gyakorlatok után, minthogy ott úgy is többen fognak összejönni, tegyék ezen ügyet megbeszélés tárgyává.

A „Közművelődés” érdekeiben.

Manap sokat beszélünk a sajtóról, de keveset teszünk a sajtóért. Pedig ez utóbbi hasznosabb és üdvösebb is lenne. Ezt mondják a sajtó emberei.

Előbb a sajtó becsülje meg magát. Adjon kielégítő, érdekeset, tanulságosat és sokat. Ezt mondjuk mi, az olvasó közönség.

Kinek van igaza, kinek kell engedni a saját felfogásából, eldönteni közkívánatra és megnyugvásra egykönnyen nem lehet. Én: se akarom ezt tenni.

Lehet, hogy mindkét véleményben van valami téves.

De ezt most ne kutassuk, hanem inkább nézzünk az után, amink van. Hogyan lehetne a mi erdélygyházmegyei hetilapunkat olvasottabbá, keresetebb és érdekesebbé tennünk. Mert elvégre is ennek a lapnak irányítani, vezetni kellene az egyházmegye papjainak, tanítóinak, sőt híveinek is véleményét. Valljuk meg őszintén, jelenleg nem ezt a hivatást tölti be a Közm. Kinek ez a hibája? Nem merek hozzászólni!

Szóljon hozzá más, tapasztaltabb, öregebb és nyilvánítsa véleményét őszintén, nyíltan, egyenesen. Hátha így kialakul majd egy tiszta nézet, egy fölfogás; hátha így rátalálunk a baj forrására!

A baj okának megismerése pedig már magában is nagy haladás a javulás felé. Talán az a baj, hogy nincs egyházmegyénkben vezető egyéniség, kinek szava, véleménye, irányítása zsinórmértékül szolgálna mindnyájunknak? — Talán az a baj, hogy ha volna is ilyen, hát nem szólal meg e lap hasábjain, mert ismeri az egyházmegye hangulatát, — mondjuk őszintén: előítélettel a lappal szemben? Talán tudja, vagy gondolja, hogy mi olvasók nem azért futjuk át lapunk hasábjait, hogy lelkesedjünk, hogy az írottakat elfogadjuk, hanem, hogy gáncoskodjunk, hogy a hibát, a fogyatékosagot felfedezzük? S ezt tudja, természetes, hogy elmegy a kedve a vezetéstől és irányítástól.

Talán az a baj, hogy az ugynevezett munkatársak csak „ugynevezettek,” talán

nem is társak, még kevésbé „m u n k a t á r s a k”? Talán ez is ront a dolgon. Mert sok helyt az ilyen társak és hivatalos tudósítók hanyagsága megköti a más ottaniaknak kezét.

„Minek írjak én tudósítást, mikor van más, ki ezt elváalta!” így gondolkoznak.

Talán baj van a szerkesztés körül, a személyek körül, a hangnemből stb. stb. Nem árt ezekről gondolkodni!

Ennyit általánosan! Konkréte lapunk kedveltsége és érdekességének fokozása céljából a következőket vagyok bátor hozzászólás és megvizsgálás végett előadni.

1. Több olyan városunk van, hol egyházunk, hitünk s így társadalmi és politikai életünk alapjait gyöngítik ellenséges támadások. S védekezni ellenük nem lehet, mert nincs térünk, nincs helyi kath. lapunk.

Tervem az, hogy a legalább egy-két oldalal meghövitett Közművelődésben álljon egy-egy 1/2 vagy egész hasáb az „abonáló” városok rendelkezésére. Abonáló városnak nevezem azt a várost, melynek munkatársai biztosítja a szerkesztőt arról, hogy hetenként vagy hónaponként (minthogy sok városnak lehet szüksége s egy lapba nem férnének bele) azt a helyi érdekű szociális, politikai stb. tárgyú cikkeket kitölti. Pl. Sepsiszigyörgy, Nagyszében, Székelyudvarhely, Csikszerecs, Fogaras, Beszterce, hol vagy egyáltalán nincs, vagy kimondottan kath. érdeket szolgáló lap nincsen, nagyon pompásan megvalósíthatná e tervet. Ezáltal a lap nyerne érdekességben, olvasottságban és nem tudná az egyházmegye oly könnyen nélkülözni. Nő meg sok-sok előnyét látom, melyeket könnyű elgondolni s épen azért szükségtelennek tartom papírra vetni. Egy ilyen ügybuzgó külső munkatárs sokat lendíthetne a lap ügyén.

2. A másik részletesebb javaslatom lapunk közkedveltségének emelésére nézve az, hogy a hozzáértők több gondot fordítsanak a tanügyre, iskoláinkra és tanítóink ügyeire. Legyen ez a lap tanítóinknak is szószólója, irányítója. Ne csodálkozzunk azon, hogy annyi tanítóknak epekedik az államosítás után, ha látják és tapasztalják, hogy milyen keveset gondolunk az ő irányításukra és vezetésükre.

Még több mód lehet lapunk emelésére nézve. Jelenleg csak ezt a kettőt nyujtom megvizsgálás és hozzászólás végett.

B. J.

Üti levelek.

Mikor a pipacs virágzik.

1910. június 26.

Néhai való jó Dániel Imrének be sok följegyezni valója akadt volna, ha nem gyorskocsi, hanem gyorsvonat viszi tizenegy óra hosszat. Biztos, elyarszolna a kormot, mely kalapjára és tüdejére rakódik, a meleget, mely az ember szifárd halmazállapotát komolyan veszélyezteti. Elmondaná, hogy ebéd idején, hogyan engedti át a szegény ember az étkezés örömeit másnak s önmaga hogyan iparkodik alvással szedni rá a gyomrot... Nekem mindez nem tűnt fel. Úgy beleszóltam. Nekem csak egy újság volt. A vakációs diák szimbolikus virága: a pirosló pipacs az utak szélén. Ilyenkor nyílik, nyárnak elején, ilyenkor ekeskedik vérvörös ruhában a zöldbe öltözött fűszálak között. Nem sért, nem bánt a színe, nem toladodik elének. Jól esik, hogy kinyílt s hogy épen a zöld szőnyegtakarójából nőtt ki az öreg Földnek. Szívesen láttam mindig. Talán, mert a szünidő beköszöntő virága, s hozzá tapad a felszaba-

duló diáktelek ezernyi apró kedves emléke, talán, mert a mezők egyhangúságába szól bele s az élet pirját lehel a zöldelő földre.

A pipacs látása esett jól a hosszú vasútazásból s a piros pipacsot kerestem a nagy kalászos rónaságon, míg csak le nem nyugodott Szolnok után a nap s nem takart finom, bársonyos, sötétlő leplet az éjszaka a virágokra és az emberekre.

*

A nagy probléma.

Június 27.

Azt mondják, hogy a probléma egy gyöttrő gondolat.

Van nekünk gyöttrő gondolatunk egynéhány, de egyszem illeszkedik bele az egyházművészeti kurzusba. Nagy Virgil tanár az építés problémáját állította oda a Tisza mellől, Tuladunáról, meg a tótok országából egybegyűlt teológiai tanárok elé. Hogyan lehet nagy teret kis anyaggal liturgikus célokra előnyösen elhatárolni? Ezt fejtette az a komoly, intelligens, energikus arculatú deres ember szinte két óra hosszat. Olyan mélyen járt, olyan széles látókört tárt fel, annyi építészeti szakismeretet tellezett fel, hogy élvezet és fáradság volt hallgatni. Tömören, becsületesen dolgozta fel a tárgyat. Nem csépelet elemi ismereteket. Kulturhistoriai összefüggéseket keresett és talált. Egy-egy monda megrögződött a lelkemben s nem fogom elfelejteni. A dömésekről és ferencesekről volt szó. Arról a hatásról, melyet prédikáló buzgalom a templom szerkezetének s beosztásának átalakítása tett. Ha nem háborúságok s vallási villongások szerint nézzük a történelmet, hanem igazi kultúrtenyészők szerint, akkor három nagy faktora volt az emberi történelmnek: a római birodalom, a szerzetesek s a sajtó! Bár nem elég világos előttem, hogy mit akart a vallási villongások alatt érteni, mert ha katholicizmus és protestantizmusról van szó, tulajdonos szembeeszkő az utóbbinak kifejezetten destructiv irányzata a művészet terén. De mégis megkapott az építész szájából elhangzott magasztaló értékelés annak az intézménynek, mely Európa népeit nevelte a középkorban.

Egyébként is azok a részletek, melyeket Nagy Virgil a középkor építő törekvéseiből föl-tárt s a melyeket előzőleg Csányi Károly szemléltetett változatos, könnyed, de csak a felszínre maradó előadásában, igen alkalmasak voltak, hogy a középkor iránt táplált timor reverentialist nem a lenézést, hanem az alázatos bámulatot fokozzák. Egy kor, mely Codex aureusokat írt arannyal, gonddal, gazdag formaiszínzérrel, amely kicsiny pergamentlapokon s hatalmas kötbömbökön egyaránt remekelni tudott, amely olyan kifejezett szeretetet táplált a szép iránt s olyan monumentális tudott alkotni: sötét nem lehetett. Mi, akik téglával építettünk, nem oldhatjuk meg sarusziját annak, aki kódombokat épít. Mi csak restauráljuk, amit ők megalkottak. Hol az originalitás ebben a modern, foltozó munkában?

Igaz, hogy nem ez volt az utolsó akkordja a két előadásnak. Ami technikánk változatosabb, takarékosabb eszközökkel dolgozik. Fagerenda helyett vastraverzet von, téglaboltzat helyett vasbetonnal épít síkfödemet s ezért könnyebben oldja meg az építészeti nagy problémáját: a téralakítást egyszerűbb, mind egyszerűbb eszközökkel. Könnyebben, de nem függetlenül a multtól.

A délután a művészszaknak szólt.

A benyomások egész tömege toladott a lélek elé. A művészember külsőleg is igen érdekes. A tünnetően egyszerű öltözködés, a fakó,

szintelen arc közös ugyan megannyival, de a lelkük valami esodálatosan, érdekesen, vonzóan változatos.

Az öreg Madarász Viktor apó tipegve vezetgette a képei között egy üveges kerethez, mely valami régi mollette honvéd atillát foglalt be. Ezzel ilusztrálta évei számát a mester. Sok-sok kép volt a termében. Úgy látszik, nem nagyon vesztegette őket. Talán nehéz megválnia tőlök, a lelke alkotásaitól. Egy kis melancholiával mutatott rá „Petőfi halála” c. képre. Mindnyajunknak ismerős színes másaiból. Egy bécsi cég 25 forintot szerzett a színes sokszorosításával. Az eredetinek azonban nem akadt vevője. Még ott csüng a műterem falán. „De hisz” — tette hozzá tiszteletreméltó önértékeléssel az öreg úr — „nincs az itt sem rossz helyen”. Azután Rákóczi képéhez vezetett. A rab Rákóczi a tömlőc ablakából két hattytűt táplált és rajtuk elmereng. Azután Kossuth s egy másik Petőfi kép. Érezzük, hogy ez az ember nagyon szereti a mult magyarjait. De hát ebből nem lehet megélni. Előfellet csak a maga lelke megnyugvására, mulatására festeget a művészember. Egy friss kép nem volt historikus. Valami szürke, ismeretlen ember képe, aki retusozott fényképet adott a művésznek s olajba akarta festetni magát. „Olyan ez, mint a költelencolás mestersége”, mondta az öreg Madarász. De az élet bizony néha kötelel ad az ember keze vagy lába ügyébe.

Duditsnak szinte üres a műterme. Nagyon kapósak lehetnek a képei. Ő maga is kapós, mert ezidén valahol a Királyhágón túl festeget s csak a felesége magyarázta a férje ura vázlatait.

Kacziánynál sokat láttunk és sokat hallottunk. Amint a képeit magyarázta, megelégnünk s olyan sikeresen adomázgattok, akár a „Fliegende Blätter”. Festett egyideig részeg parasztokat, amiért a németek eliktatták a „Maler der Besoffenen” címén. Azután a holdat s holdas tájakat festegette, ekkor „Maler der Monder” lett. Ma tüzeket fest s az új címe is meg van a német lexikonban: „Maler der Feuers”.

Butsy, a nagy stílus embere. Mintha a Sixtina tetőzeti freskói s a San Pietro előtt álló Péter s Pál szobrok motívumai sugalmazzák őt. Erő és méltóság... a vázlataiban. Képet, színes, teljes képet keveset láttunk. Az elkel, mert a művészi okosan fest, nemcsak szépen. A műteremben zongora is állott s rajta egy hangjegyes fűzet. Megnéztem a címet. „Piros rózsák”-ról szólott a nóta. Itt tehát a rózsákat nemcsak megfestik, hanem meg is éneklik. Igazi művészhajlék. Künn a virágos kert. Benn a vonalak, színek és hangok harmoniája. Egy kicsiny sziget a mozgalmas nagy városban, ahol szegény emberek csak a szépét élnek.

Sz.

H I R E K.

Mentő gondolatok.

A társadalmi evolúciók korszakában élünk. Közéledik az idő, amikor egy fényesebb jövő-kifejlesztésből a társadalom minden tényezője követelni fogja a maga megillető részét. Óriási tévedés volna, ha a gazda-osztályt, ezt a hatalmas erőtenyésztő figyelmén kívül hagyónk. Minden erre irányuló törekvés kudarcot vallana és előbb-utóbb megboszulná magát. Megpróbálták már kendőzni is ezt az igazságot. De nem sikerült. Az események vasövetkezetességgel behozonyították, hogy a falu nem marad

érintetlen a századot mozgó nagy törekvésektől. Nem érti ugyan a közszájon forgó, különféle jelszavakat, de veleszületett józan értelemmel az általános hullámzásból megsejti, hogy körülötte történik valami, ami arra kéri, hogy gondolkozzon tanuljon. Nyílt szemmel figyelje az eseményeket és minden kínáló alkalmat megragadjon, mely az ő jövedelmét, boldogulását valamelyes módon előbbre viszi.

Mikor a multat a jelenet áthidaló eseményeket szigorú tárgyilagossággal bíráljuk, érezzük, hogy a romlatlan falusi népet eredetiségéből, erkölcséből, sokszor becsületéből és tisztességéből az vetőköztette ki, hogy a társadalom sohasem látott benne egyebet, mint parasztot, akit már születése is arra utal, hogy csurgó verejtékével megművelje a földet.

A nép azért tekint bizalmatlanul az „úri fajtára”, itt-ott papjára is, mert nem tapasztalt elegendő őszinte szeretetet és bizalmat maga iránt az illetékes fórumok részéről. Ha pedig tehetetlen vergődésében csekély javainak megmentéseért néha az „úr”-hoz volt kénytelen menekülni, mindig azt tapasztalta, hogy a tanácsot, amit kapott, nagyon drága áron kellett megfizetnie.

Ezen a téren a lelképásztort az új kor új kötelességei várják. És ki akarná tagadni, hogy ez a kötelesség az iskolának, templomoknak, szöszéken kívül nem hív máshová? Igaz, hogy legfőképpen az iskola, templom, szöszék a krisztusi gondolatok és erők hullámzásának tengerszínre, de ki akarná állítani, hogy az isteni örök gondolatok csupán e szűk keretekbe beszoríthatók? Nem. Hanem tért, talajt kérnek mindenütt.

Ez a „mindenütt” a lelképásztort új kötelességei teljesítésének helye. Itt kell és csak itt lehet elegendő alkalom a népet emberi méltóságának felismerésére, tudásra, önön-maga érdekében való összeállásra, szövetezésre, okoszerű belterjes gazdálkodásra is nevelni, hogy a nagy átalakulások viharában mint ember is megállhassa a helyét. Sietni kell. Sok a teendő, mert az idő haladt, csak a mi jó falusi népünk maradt, maradt. Nyuljunk a hön-alja alá, mert gyenge. Segítsük a segíthetést minden módjával. Először a lelket, de aztán a testet és mindenét orvosoljuk. Tegyük erőssé anyagilag és szellemileg annyira, hogy a társadalmi evolúciók vihára legyen képes az Anyaszentegyháztól, az edes anyától, tőlünk a nevelő atyától — elszakítani.

Ezek a mentő gondolatok. Ezekkel indultak a III. évet végzett papnövendékek a nagyernyei tanulmányútra. És hálá kegyelmes Püspök atyánknak, Szabó György esperes úrnak, — ezen nagy gondolatokban erősödvé tértek vissza. Miért? Megmondom azt is.

—

— **Személyi hír.** Püspök urunk júl. 1-én elnököl a konkurzuson, aztán a déli vonattal Pestre utazik a Regnum-Marianum közgyűlésére s onnét egyenesen Csiksomlyóra utazik, hogy részt vegyen a papi (4.—8.) és a tanítók (12.—16.) lelkigyakorlatain.

— **Új rendes tanárok.** Jaklovsky Dénes h. tanár a vall. és közokt. miniszter a helybeli r. kath. főgimnáziumhoz a fenálló szerződésből kifolyólag az üresedésben levő latin-görög tanszékre rendes tanárrá kinevezte. — Az erd. róm. kath. Státus Jancsó Béla és Szász József h. tanárokat szintén rendes tanárokká nevezte ki.

— **Ünnepeink** június 27-én nyerték Főpásztorunktól a papi méltóságot. A székesegyház ez alkalommal szokatlanul népes volt; a

hívók között láttunk messziről ide záradokolt szülőket is. Az újmisek tiszteletére a főpásztor aznap fényes ebédet adott s úgy itt, mint a székesegyházban atyai szívből fakadó meleg szavakkal kötötte új testvérei szívére, hogy mindent Jézusért és a lelkekért tegyenek. Még aznap elutaztak az edes szülői kar közé.

— **Ünnepek.** Balázs Imre újmise a papnöveldé kapornájában, Pterffy Béla pedig az igralmas nővérek templomában tartotta esendés, de annál bensőségesebben első miséjüket. Mindkettőnek manuduktora Soóthy Gyula spirituális volt.

— **Az új képviselők.** Foglalkozás szerint az új képviselőházat a földbirtokosok gyülekezetének lehetne mondani, mert jó fele a honatyáknak ebből az osztályból került ki. Ellenben megfoglyakozott az ügyvédek száma, most mindössze 50 van belőlük, holott máskor mindig többen voltak száznál. Bíró és tisztviselő 40 jutott be a Házb. Kereskedő 15; tanárszintén 15. Pap 10, orvos 5, iró és újságíró 10, mérnök csak kettő van: Kossuth és Hieronymy. Zsidó vallásuk szerencsére csak 18-an vannak.

— **Évzáró.** A gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnál június hó 26-án volt az iskolai évről ünnepélyes bezárása. A tanulóifjúság reggel részt vett a 7 órákor megtartott papnövendék gyűlésén, melynek végével Püspökünk intotta a háláadó Te Deum-ot. Majd az intézet tornacsarnokában Pál Antal igazgató intézett a tanulóifjúság hatásos bücsübeszédet, melyben hálát mondva az isteni gondviselésnek az iskolai év folyamán vett javakért, buzdította az ifjúságot, hogy a szünetidőben úgy testét, mint lelket feltve gondozza, buzgón járjon a templomba és megtartsa és megerősítse magát a mennél gyakoribb szentáldozással. Végül közölve a kiváló tanulók neveit, kiosztotta a jutalmakat.

— **Dicsőre méltó válasz.** Laptársunk, az Oltáregyesületi Lap kérdőpontos levelezőlapot küldött olvasóinak, vajjon megszűnjön-e, vagy éljen tovább? Jött a válasz egy helyről: 52 új előfizető és 104 K. A szerkesztőség kéri a válaszos lapoknak mielőbbi beküldését.

— **Kihalt város.** A papnövendékek elmentek, a kis szeminárium üres, a diákok elutaztak, a zárdában javitanak; az emberek készülnék fürdőkre. — mi kell meg, hogy beálljon a holt szezon? Legtöbben Vizaknát és Algyógyot keresik fel.

— **Custozai emlékünnepe.** A Gyulafehérvári állomásos es. és kir. 50. gyalogezred, mint minden évben, úgy az idén is június hó 23. és 24.-én méltó ünnepség keretében ünnepelte meg a custozai győzelem emlékét. Az ünnepséget június hó 23-án délután legénységi ünnepély vezette be, este zenés takaró volt; másnap reggel ünnepélyes labori szent mise, majd az ünneplő ezred tisztikára letette koszorúját a várban emelt Custozai emlékműre. A mekoszorúzásnál báró Pacchenni ezredes az elesett hősokeket dicsőítő beszédet mondott. Délben tisztí díszbeid volt.

— **Régészeti gyűlés.** Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyesület június hó 25-én d. u. 4^{1/2} órákor a gyulafehérvári városába tanácsstermben rendes gyűlést tartott, amelyet Körödy Péter dr. kanonok, ügy. alelnök vezetett. A gyűlésen a hivatalos ügyek elintézésé mellett elfogadták az újonnan kidolgozott alapszabályzatot. Cserni Béla dr.-nak a részletes múzeumi jelentéssel kapcsolatban buzgó munkálkodásért elismerő köszönetüket nyilvánították. Az egyesület új tagja lett Rakk József, gyulafehérvári róm. kath. leányiskolai igazgató.

— **Pusztit az egészségügyi csatorna.**

Közérdekből már többször föleleltük szavunkat a gyulafehérvári botrányos egészségügyi csatorna ügyében. Itt már valamit kellene a városnak tennie. Nemesak miázmaival fertőzött a városnak ez a szennyvíze, hanem az elmúlt héten egy kis gyermek is belefuladt. Ezek már igazán szánalmi való állapotok. Itt tehát az ideje, hogy a város vezetői komolyan is kezdjenek azon gondolkodni, mit tegyenek ezzel a közveszélyes és egészségtelen patakossal.

— **Halálozás.** A szeben-fogarasi esperesi kerület papsága szomorú szívvel jelenti, hogy főtisztelendő Pál György, verestoronnyi plébános életének 52-ik, papságának 28-ik évében június 25-én az Úrban elhunyt. Temetése, az engesztelő szentmise áldozat bemutatása után f. hó 27-én d. e. 11 órákor volt. Nagyszében, 1910. június hó. Imadkozzunk érte!

— **Az Erdélyi rk. tanítóegyesületek Szövetségének választmánya jún. 28-án d. u. 1^{1/2} órákor gyűlést tartott, mely a júl. 12-iki közgyűlés tárgysorozatának megállapításával foglalkozott. A gyűlés tárgysorozata a következő: 1.) 8 órákor Venni Sancte a szentferencendiek templomában. 2.) Elnöki megnyitó. 3.) A szövetség felirataira adott főpásztori válaszok előterjesztése. 4.) A választmány évi jelentése a Szövetség ügyeiről. 5.) Előadások. 6.) Tisztújítás. 7.) Indítványok. Ezek a gyűlés előtt az elnökséghez bejelentendők. A gyűlésre utazó szövetségi tagok számára kedvezményes jegy váltására szóló igazolványok állanak rendelkezésre, melyeket a tagoknak 20 fill. beküldése ellenében (pósti bélyegeken) azonnal megküld az elnökség. A szövetségi tagok szállást és ellátást a júl. 12-iki G. Károly püspök úrnak kegyességéből úgy, mint a megelőző években is az internátusban nyernek.**

— **Fürdő megnyitás.** Folyó hó 29-én nyitják meg az új tulajdonosok Bályanosfürdőt nagy ünnepséggel. Minden megtétt a fürdőző közönség kényelmére. Több építkezés történt és sok régi hibát is segítve van. A mi fő, jó könyvháról is gondoskodva lett.

— **Katolikus Népszövetség** ez évi 6. füzetét most hagyta el a sajtót. A tartalmas és praktikus füzetnek első cikke ismét a szekularizáció kérdésével foglalkozik. Majd dr. Pál Gábor a kisiparosság helyzetét ismerteti. Tóth Péter cikke a népszövetségi kölcsonközvetítést tárgyalja. Dr. Steuer György minisztr. fogalmazó pedig a katonák aratási szabadságolásának és falusi ifjúság korcsmába járásának kérdését szeretné az illetékes körök figyelmébe ajánlani. Zelenyák János dr. orsz. képviselő-plébános a gyógynövényekről, azok termeléséről mond el egyet-mást. — Közérdeklő jogi esetek ismertetése és szövetségi tudnivalók zárják be a pompás füzetet, melyet a Népszövetség tagjai az I. korona évi tagsági díj fejében naptárral együtt tagilletményt gyanánt kapnak. — Minden öntudatos katolikusnak a Népszövetségben a helye! Utmutatással a belépés készséggel szolgál a szövetség központi irodájába: Budapest, IV., ker. Ferenciek tere 7. sz. II. em.

— **Népszövetségi gyűlés.** Tanulmányúton járó papnövendékeink minden ízében sikerült népszövetségi gyűlést rendeztek Nagyernyén. A vecsernye után összejött nagyszámú hallgatóságot nem volt képes befogadni a r. kath. elemi iskola tágas terme és udvara. A gyűlést Szabó esperes nyitotta meg rövid üdvözlő beszéddel. A kispapok négyzólamú Hymnusza után Fülöp János IV. é. beszelt tüzzel és lelkesen a kath. szervezkedés eredményeiről. Az ennek most szépen, bravurosan adta elő a hatalmas

„Szövetség dalt.” T a m á s Jenő remekül szavalta el Incedi László „Növé” e. költeményét. Vegül U j l a k y János IV. é. szonokolt hosztatva a katolicizmus ellenségeiről, s reá mutatva a közlegő nagy veszélyekre, vedezésre szólította fel a hallgatóságot. Legelső köteleseggnek a kath. lapok pártolását jelölte meg. Megható látvány volt a gyűlés végén, mint hordták össze könnyező szemű öregek, szikrázó tekintetű ifjak filléreiket, Szabó esperes 5 koronás adományával együtt körülbelül 18 korona gyűlt a kath. sajtó egyesület támogatására. Az elnökök esperes záró és köszönő szavai után a Szózat hangjai mellett oszlott szét a gyűlés a leglelkesebb hangulatban.

— **Szekély tanoncok felvétele.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tudatja, hogy ez evben a tanoncfelvételt a következő sorrendben fogja megjelteni: Maros-Torda vármegyében: július 1-én Marosvásárhelyen a vármegyházán, július 2-án Nyárádszeredában a főszolgabírósnál, július 16-án Szászrégenben az alsórégeni főszolgabírósnál. Csikvármegyében: július 14-én Csikszéradában a vármegyházánál, 15-én Gyergyószentmiklóson a főszolgabírósnál. Háromszékvármegyében: Baróton július 7-én a község-házánál, 10-én Kézdivásárhelyt a főszolgabírósnál, 11-én Kovásznán a főszolgabírósnál, 12-én Szepszentgyörgyön a vármegyházánál. Udvarhelymegyében: július 4-én Parajdon a község-házánál, 5-én Székelyudvarhelyt a vármegyházánál, 6-án Székelykeresztúr a főszolgabírósnál. A tanoncfelvétel mindenütt reggel 9 órakor kezdődik. Jelentkezhetnek 12 évet betöltött ép és egészséges fiúk, kik legalább 4 elemi osztályt végeztek. A jelentkezés-kor elég csak az iskolai bizonyítványt bemutatni. A kamara a fiukat legfentebb 4 évre szögödötti és felügyeletükről gondoskodik.

— **Sok gondot okoz** a papi ruha készítése és sok bosszuságnak vannak kitéve, ha nem Fleischernél csináltatják Pécsent. Kitiűn megbízható cég, olesó és finom munkát végez, pontos időre. Kivánatra mindenhova elotazik. Ajánljuk tapasztalásból.

— **Segédjegyzők és községi alkalmazottak országos gyűlése.** A „Segédjegyzők és Községi Alkalmazottak Országos Egyesülete” július hó 11-én d. e. 10 órakor tartja Budapestben, a fővárosi vigadó nagytérképben első rendes országos közgyűlést. Ez alkalomból adja át az egyesület vezetősége egy 1500 tagú küldöttség kíséretében emlékirat gróf K h u e n h e d e r v á r y Károly miniszterelnöknek, H i e r o n y m y Károly kereskedelemügyi miniszternek, J a k a b f f y Imre belügyi államtitkárnak és gróf T i s z a Istvánnak, mint a segédjegyzői kar régi jóakarójának. Az országos gyűlés alkalmából az „Amerikai Park”-ban 1500 terítékű társasvacsora lesz és a gyűlés résztvevői tiszteletre az igazgatóság a „Varieté”-ben és a „Casino de Paris”-ban diszeldadást, fényes tűzijátékokat és tombolt rendez. Jelentkezni folyó hó 28-ig az egyesület hivatalos lapjának, a „Közigazgatási Közöny”-nek szerkesztőségénél (Budapest, VII., Wesselényi-utca 32.) lehet, a hol a lap szerkesztője mindennemű felvilágosítással szívesen szolgál.

— **Drágábbak lesznek a feláru vasuti igazolványok.** A kereskedelmi miniszter urnak folyó évi 33980. sz. a. kelt rendelete értelmében a vasuti arcképes igazolványok kiállításáért és a következő évre való érvényesítéséért fizetendő kiállítási illeték, mely eddig egy koronában volt megállapítva, általánosságban 2 koronára felemeltetett. Az elvesztett vagy bármely okból használhatatlanná vált igazolvány helyett kiszolgáltatandó újabb igazolvány kiállításáért eddig megállapított 2 korona kiállítási illeték helyett jövőben 3 korona lesz fizetendő.

— **Értékpapírok kenyszereladása.** Figyelemreméltó döntést hozott nemrégben a Reichsgericht abba a kérdésben, vajjon jogában áll-e egy bankárnak s ha igen, mily körülmények között az ügyfele által nála elzalogosított értékpapírosokból kielégítést szerezni, vagyis azokat tőzsdéi szokások szerint kényszer utján eladni, ha a fél a bankár fedezetküldés iránti kerésének eleget nem tesz. A döntés a következő tényállás alapján hozott: Felperes, egy hannoveri kereskedelmi utazó, egy ottani bankházat papírok vételével és előadásával bizott meg. Mint-hogy ezen bankház a megbízás utáni időben más pénzintézettel egyesült, utóbbi az említett megáztást is átvette s az üzleti összekötetést felperessel tovább folytatta. A papírok, amelyeket felperes alperes birtokában hagyott, megállapodás szerint utóbbi követelésének biztosítására is szolgáltak. Minthogy a papírok árfojlama időközben lenyegesen csökkent, alperes értesítette felperest, hogy ez okból egy megfelelő fedezetet nyújtson, amelyet az árfojlam rohamos esőkenése folytán 4000 tárklában határozott meg. Felperes — aki allandoan üzletileg uton volt — a levele választ nem adott, annak dacára, hogy alperes őt a fedezet küldésére újlag felszólította s egyszerűen arról értesítette, hogy amennyiben másnap délig fedezet nem érkezik, úgy a papírokat a tőzsdén el fogja adni. Alperes tényleg eladta a papírokat, az eladásról felperest értesítette. Felperes, aki levelet idején meg nem kapta, kárterelési perrel fordult alperes pénzintézet ellen. A Reichsgericht felperest elutasította s indoklásában kimondotta, hogy felperes az alperes társaság üzletszabályzatának magát álvette, a hallgatás által arra engedett követhetést, miszerint a levelben foglaltak dacára is az üzleti összekötetés folytatását óhajtja, ami által felperest arra is feljogosította, hogy a papírokat az üzletszabályzat értelmében eladathassa.

A Szent-Pál Társulatról.

A mai korban a tanítás sokba kerül, nagyon jól tudjuk.

A szegény és árva fiúból az 50 koronás tandíj s egyéb kiadások mellett még jóra való iparos sem tud lenni.

A szegény falusi népnél még a Munkácsi és Fadrusz-fele tehetségek is parlagon maradnak, — ezt tapasztalásból tudom!

Az isteni Gondviselésről jeles tehetséggel megáldott szegény és árva fiukat — úgy vélem — a tervezett Szent Pál Társulat által lehetne alaposan kiképeztetni, hogy legjobb hajlamuk szerint tudományos, vagy iparosi pályán célt érjenek, s az egyház és haza javára kellően érvényesüljenek.

A jó Isten segítségével kegyelmes főpásztorom az erdélyi püspök úr által áldozatkészsége, buzdítása, s több kiváló nagy hazafi jó tanácsa folytán az alapszabálytervezetet elkészíttettem.

A tervezet szerint a társulatnak hármas célja lenne:

I. Nagy tehetséggel bíró szegény és árva fiúk neveléséről és oktatásáról az elemi iskolát kezdve gondoskodni.

Az első cél megvalósítására vonatkozó szerény véleményemet a „Religio” f. évi 3. számában már jeleztem.

A nagyérdemű tudós szerkesztő D u d e k János dr. urnak, „Prohászka püspök nemzeti munkaprogrammja” című nagybecsű cikkei (Religio 1909. évi 28—30. sz.) és csekélyseggem levele folytán a tervezet megvalósítani hivatott Szent-Pál-Társulat ügyét a „Religio” 5. 6. és 7. sz.-ban nemeskeblű ügybuzgósággal felkarolták: B r e z n a y Béla dr. (5. sz.), B a l á s y Endre (a kolozsvári Szent-Imre-E. részéről) és K. I. urak.

A kitűzött cél elérésébe végett L á s z l ó Agoston úr (a 20. sz.-ban) kívánja: „hogy minél előbb megvalósítsuk Prohászka püspök nemzeti munkaprogrammját.”

Különösen a nemeslelkű jeles író B r e z n a y Béla dr. kitűnően indokolja, hogy mennyire szükségünk van a Szent Pál Társulatra azzal az egyedüli céllal, hogy az gondoskodjék a nép köréből menne több tehetséges ifjúnak az intelligencia körébe való felemelkedéséről, — ilyen társulatra mint írja — szükségünk, kiáltó szükségünk van. Ezáltal a „nemzeti munkaprogramm” megvalósítható.

A fennjelzetek eléggé igazolják, hogy az első célt több kiváló egyén óhajtja a Szent-Pál-Társulat által megvalósítani.

Szerény véleményem szerint a tervezet szerinti 21-ik és 31-ik célt is, a hitélet és a hazafias kultúra érdekében megvalósítani nagyon szükséges. Ugyanis nemcsak jövőre kell hit-és honvéd bajnok férfiak képeznünk, — hanem a mindennapi élet szükségletére is kell gondolnunk.

Krisztus Urunk parancsa szerint a Mi atyánktól kérünk kell: „mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.”

A szentírás szerint: ma ha az Ő (az Úr) szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket (94. sz.)

A rossz sajtó mérgező tápszerei ellen — az igaz hitet védő — a szeretet és béke evangéliumát hirdető jó sajtó teremtőkre nagy szükség van az elhagyottat szegény népeknek.

II. A társulat 2-ik célja: a Szent-István-Társulat kiadványait terjeszteni. Ezen célt az összes tagoknak andandó évi könyvilletmény nagyban elősegítené.

Szegény és árva fiúk tanulhatnának egyházmegyei és közalapítványon.

A közalapítványi tőkéhez a rendes és pártoló tagok tagilletményének fele számítandék; felére a Szent-István-Társulattól könyveket kapnának.

Minél több tagja lesz a társulatnak, annál nagyobb lesz idővel a közalapítványi tőke.

A rendes tagsági díj 2 K., a pártoló tagok díja, miután a kegyesszívű népapistól P r o h á s z k a Ottokár püspök Úr a 6 K.-at soknak tartja, 4 K. lenne.

A Szent-István-Társulat pártoló tagsági könyvilletményét lehetne a Szent-Pál-Társulat tagjainak is tagsági könyvilletménybe adni. Ez úgy a közalapítvány, — mint a Szent-István-Társulatnak hasznára lenne.

Évenként 4 K.-t közművelődési célra minden egyházmegyében többen fognak adni, abban a tudatban, hogy 2 koronával tehetséges szegény és árva fiúk közoktatását elősegítik, s még önhasznukra is értékes jó könyveket kapnak. Pl. 10 ezer pártolólag közvetve egyszerűen a Szt.-István-Társulatnak is pártoló tagja lenne, s ezáltal mindkét társulat 20—20 ezer korona évi bevételt kapna.

A közös érdekében, kell ezt megvalósítani!

Egységben van az erő!

Az alapító tagsági díj legalább 300 K.

Az alapító tagok is 4 K.-ra kapnának könyveket; a 200 K. évi kamatja a közalapítványi tőkét allandoan nevelné.

Az egyházmegyei alapítványi tőke megszerzése végett az egyházmegyei főpásztorai bőics belátásuk szerint, templomi gyűjtést is rendelhetnek el azon célból, hogy a begyűlt összeg felét egyházmegyei alapítványra fordítsák, a más felére pedig a pénzt gyűjtő minden lelkes címére hitbuzgalmi s más jó könyvek lesznek megrendelve, hogy a templom és iskolától távol levő szegény hívek (ingyen) kaphassanak a hitélet ápolására jó és olesó könyveket.

A templomi gyűjtés jövőben inkább tavaszkor lenne, miután őszkor a sajtó-vasárnapot kell megtartani.

A közalapítványi tőke lenne csakis a központban (Budapestben) elhelyezve; az egyházmegyei tőke összegyűjtéséről és gondozásáról minden egyházmegyében önállóan intézkednének; azonban a tanulók után az ellátási díjat az igazgatótanács által kijelölt intézet igazgatójának elküldenek. A tervezet miután jelenleg akadály nincs, a kitűzött hármassal együtt egyetemes szükséges minél előbb megvalósítani.

Mihelyt a társulat megalakul, a Szent-István-Társulattal együttesen a hiterkölesi hazafias nevelés és közművelődés ügyet együttesen felkarolja.

Nagyon kívánatos a társulat megalakuláskor egy népiratkat: „Szegény és kis emberek nagy fia!” címen iratni és elterjeszteni, mely beigazolja, hogy pl. S i m o r J á n o s, F o g a r a s y Mihály, N o g á l J á n o s b. e. főpapok, Munkácsy és Fadrusz világhírű művészek, a jó Isten segítségével kegyeslelkű emberek pártfogása mellett és kitartó szorgalommal miy nagy emberek tudtak lenni, s mily nagy hasznára és díszére váltak a kereszténységnek és a magyar hazának.

A néppel szükséges megértetnünk, hogy tehetségéhez mérten szeretetadományaival törekedjék szegénysorsú hitkonainak a főparancs szerint segélyére lenni.

Ha előbb nevelési célra nagyobb összeget gyűjthetünk, úgy idővel lehetséges lesz a tehetséges szegény és árva fiúkból nagy embereket képezni.

A társulat 3. célja: Katholikus írók, tudósok, művészek kiképzését az Országos-Pázmány-Egyesület anyagi támogatásával elősegíteni.

A jelzett cél érdekében hosszasan érvelni fölösleges.

Minden művelt ember jól tudja, hogy „a tudomány hatalom”.

Azt is jól tudjuk, hogy egyesek lehetnek kiváló tudósok, nagyon buzgók s dolgozhatnak sokat, de nemes célú szakszervezet nélkül, a szervezett nagy erővel dolgozó ellenség rohamos támadásaival szemben egyes emberek bármily hatalmasok is legyenek, győzelmet nem nyerhetnek.

Jézus Krisztus parancsa szerint egymást szeretve s megbecsülve egyesült erővel tudunk jó harcot harcolni.

Szent hitünk és jogunk védelméért szükséges, hogy az Országos Pázmány-Egyesület teljes tagjai nemes célú szakszervezetet alakítsanak.

Mint a „Religio” 3. sz.-ban is már jeleztem, szükséges egyetemet s más főiskolát végzett hithű kath. ifjakat nagyobb fokú tudományos szakképzettség megszerzésére (melynek főképp kevés művelője van) irányítani, buzdítani; tehetséges szegény ifjakat (a közalapítványból) a Pázmány-Egyesület által segélyezni is, hogy kellő képzetés megszerzése után kath. tudósok és művészek mindenféle szakban kellő számmal legyenek képviselve.

A Szt.-Pál-Társulat iránti érdeklődés művelt körökben meglevén, a nemes cél mielőbbi megvalósítása céljából az alapszabály-tervezetből egy kiválóan érdekes részletet előre is ismertetni szükségesnek vélem.

X. Az alapítványra való felvétel.

31. §. Az egyházmegyei alapítványra való felvétel mindenkor az egyházmegyei főpásztor ajánlata folytán történik.

32. §. Az egyes hitközségekben feltűnő kiváló tehetségű s jóviselőtű ifjakat, akik a IV. elemi osztályt jeles eredménnyel végezték, a lelképásztorok a kerületi esperes figyelmébe ajánlják, aki egy orvossal és tanárral (tanítóval) együttesen megvizsgálja a tanításra kiválóan ér-

demés ifjút, alapítványra való felvétel végett a megyés püspöknek ajánlja.

33. §. Az összes esperesi kerületekből a legkiválóbb elemi iskolai tanulókat, amennyiben hely lesz üresedésben, a Szent-Pál-Társulat igazgatótanácsának egyházmegyei alapítványra a főpásztor jogosan ajánlja.

Egyebkor a nagyon kiváló tehetségű s példás viseletű ifjak, akiknek nincs módjukban tanulni, püspöki ajánlat folytán közalapítványra előjegyzésbe vétetnek.

34. §. Az igazgatótanács gondoskodik, hogy a Szent-Pál-Társulat alapítványain tanulók ifjak teljes ellátás mellett jó nevelés és alapos oktatásban minő módon és melyik tanintézetben részesüljenek.

25. §. A teljesen szegény és árva ifjak, akik példás viseletűk, szorgalmas szaktanulmányaik által kitűnnek, egyetemi tanulmányaik befejezése után is tanulmányi célra évi rendszeres segélyt nyernek, amíg biztos állásba juthatnak.

Kiválóan a hármassal megvalósításával hitvédelmi és közművelődési szempontból áldados egyesület lesz a Szent-Pál-Társulat.

„Az igazi tudomány és a jóság egybe tartoznak.”

... a szív és ész együtt: mi az?

Nem tél és nem szilaj tavasz.

Őszi nap, mely süt melegen

S édes gyümölcsöket terem.”

(Mindszenty.)

A Szent Péter és Pál apostolok együttes égi védelnöksége alatt*) alakítandó Szt.-Pál-Társulatnak: magasztos feladata lenne arról is gondoskodni, hogy a Jézus egyházát üldöző Saulokból egykor Pál apostolok is legyenek.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Máthé József.

Szerkesztői üzenetek.

A. B. „Könyvek között” — köszönet, jönni fog a másik is; mert előtte többen állnak és várják a festéket. Csak keressen fel máskor is.

Brr. Felelős szerkesztőnk július hóban megy szünetre. Ezen idő alatt részint Héjj a pénztáros úr, részint Bíró káplán végzik a szerkesztést. A címe: T a p o l c a (Zalamegye).

Sok tisztelet- s ingyen példányokat, sőt cserépéldányokat is beszüktettünk, honnét semmi viszontszolgáltatást nem kaptunk.

Egyházművészeti tanfolyam Budapestén 26-án vette kezdetét, mely a maga nemében az első nálunk. Július 2-én ér véget. A papnövelődenket dr. Szentiványi Róbert theolog. tanár képviseli.

Felvétel a papnövelődébe holnap júl. 1-én történik s mint halljuk jó eredményt ígert.

P á l y á z a t.

A gyergyóújfalvi kántortanítói állásra július 31-ig pályázat hirdettetik.

Javadalmazása: 1.) A törvény követelményeinek megfelelő lakás, gazdasági épületekkel. 2.) Oszpora, ajtatos alapítványi kamat — december végén kiszolgáltatva — és stola 320 K. 3.) 2 hold 652 □-öl szántó; 1 hold 1302 □-öl kaszáló jövedelme 160 K. 4.) A hivatástól kepeilletmény címén átlag 120 kalongya őszirozs 480 K., 120 kalongya zab 240 K. 5.) 100 terű kemény tűzifa 200 K. 6.) Igás állattal nem rendelkező hívek közül 50 nap-szám 50 K. 7.) Erdőlési és legeltetési jog.

Kötelessége az iskolaszék által megjelölt osztály vagy osztályok vezetése és a kántori teendők pontos végzése. Személyes megjelenés kívántatik. A közbeeső ünnep- és vásárnapokon kívül, közös próba július 31-én. Az állás szeptember 1-én

*) Breznay Béla dr. igen célszerű óhajának megfelelően. L. „Religio” f. évi 5. sz.

elfoglaladó. Pályázati kérvények az iskolaszék címére küldendők. Gyergyóújfalvi róm. kath. Iskolaszék.

Pap József,
iskolaszéki jegyző.

Gáspár János,
iskolaszéki elnök.

A bözőújfalvi róm. kath. iskolaszék a megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalmazása: 1.) 638 korona államszegély; 2.) 100 korona az egyházmegyei kisegítő alapból; 3.) 30 korona stola; 4.) 21 korona szentmise regale és birtokalap-kamat; 5.) 20 korona tandíjváltás-címén; 6.) 18 korona magtárilleték; 7.) 25 holdnyi földbirtok, melynek évi jövedelme 200 korona; 8.) 4 öl kemény tűzifa; 9.) Korpótlék; 10.) veteményes kert, lakószoba, konyha, kamara, pince és gazdasági épületek.

A kántortanító kötelességei: a mindennapi és ismétlődő tankötelesek tanítása és az összes kántori teendők végzése. Próbára (vasárnapokon) jelentkezők előnyben részesülnek. Az állás tanévben nem változtatható. Pályázati határidő 1910. július 18.

Bözőújfalvi 1910. június 20-án.

Iskolaszék.

Csikdelne és Pálfalva hitközségben lemondás folytán megüresedett külön kántori állásra pályázatot hirdettünk.

Jövedelmei: 80 kalongya ősz és 80 kalongya tavasz-kepe, 9 hold birtok, gyümölcsös, veteményes kert, fakepe, 129 kor. ozipora, 120 kor. stola. Összes jövedelme 1400 koronára terhető.

Kötelessége a kántori teendők végzése. Pályázati határidő és próba jul. 10. délelőtt 10 óra.

Szabályszerűen felszerelt kérvények alulírott plébánián hivatalhoz küldendők.

Csikdelne, (u. p. Csikvárdotfalva) 1910. jún. 23.

László Péter,
jegyző.

Gábori Dénes,
plébános, elnök.

Gyermekjáték
a Schicht szappannal való mosás,
mel egyzere tisztít és fehérít is,
s meglakart minden furdaságot
& megcsillat!

Dániel Imre „Diarium“=a.

(Folytatás.)

Dominicanum Patrem Peccheti, Orsianae Historiae Continuatore(m),¹⁾ de quod illius iudiciu(m) explorabam, contractis duntaxat humeris laudabat. Me ulterius de bona Historiae Ecclesiasticae Compilatore quaestiones faciente, quemdam Daude²⁾ Hejdelbergae scribentem, filumq(ue) historiae Ecclesiasticae ad finem usq(ue) saeculi VIII. (In marg.: in tribus in IV-to voluminibus) pertextem, ad coelum usq(ue) extollebat, et prodige prorsus in illum suas laudes conferebat. Illico suspicabar, dictum auctorem, sui ordinis Virum esse debuisse, de ejus enim Instituto interroganti, illum Iesuitam fuisse adfirmabat. Non parcius erat in praedicandis Patris Antonii Schmidt,³⁾ quas Institutiones Iuris Ecclesiasticis inscripsit, Lucubrationibus, dum iudicium Eiusdem de bono Canonista exorarem, hunc impensissime mihi commendabat, utpote, qui Imperatoribus, et Regibus non faverit. En motivum commendationibus!! Addebat hunc etiam suppressae societatis membrum fuisse. In Bonorum Canonistarum censum referebat Patrem etiam Pirhing⁴⁾ utq(ue) Germania hujus doctrinae inhereret, multis verbis suadebat. Hunc olim a Benedicto XIV. Magistrum sui titulo com- (Pag. 74.) pellatum fuisse adferens. Ejbeli⁵⁾ et Riegeri⁶⁾ nomina a me commemorata bilem in illo excitare videbantur. Continuatore Fleurianae Historiae Bestia⁷⁾ nominabat, Bonaventurae Racine⁸⁾ compendium Jansenianae doctrinae stigmatem inrebat. Dis-

plerebant deniq(ue) omnia, quae e calamo Iesuifico non profluxerunt. E divite sua bibliotheca suppellectile solius P. Antonii Schmidt videndi copiam mihi fecit, novis continuo laudibus illum cumulans. Mox sermo ad alia conversus est: Quendam Cardinalis Batthyáni repraesentationem Imperatori porrectam, quae Assisiis typis data est, Romanis Cardinalibus displicuisse commemorabat, eo quod omne robor Bullae famosae Coenae adimere videatur. Patris Dominicani Christianopoli de Institutionibus Canonice in usum Germanici Collegii proxime edendum opus in antecessum laudibus cumulabat. Quin porro operam suam in aliqua polliceretur, facile post praemissos discursus me a se divelli passus est.

A prandii sereno tempore usus Basilicam S. Pauli, quae altero ab Urbe milliario ad Viam Ostiensem sita est, visitavi. Basilica antiquissima, et post Vaticanam S. Petri, amplissima est, munificentia summorum Pontificum, sed Benedicti XIV. praecipue liberalitate ad commodum splendorem revocata. Centum quadraginta ingentis molis Columnae, partim porphyreticae, partim e granato Orientali constructae Ecclesiae navim sustentant, in cujus parte superiori visuntur Pontificum Romanorum Imagines coloribus expressae usq(ue) ad modo regnantem Pium VI; cujuslibet regiminis tempore indicato. Constantinus Magnus hanc Ecclesiam aedificasse perhibetur, restauratam subinde a Theodosio seniore ejusq(ue) filio Honorio Imperatoribus. Longitudo Basilicae est pedum 477, latitudo 258.⁹⁾

(Pag. 75.) Altare summum, in quo solus Pontifex celebrare solet, Ciborium quattuor Columnis Porphyreticis subnixum ornat, sub quo venerandum S. Pauli corpus religiose adservatur. Pavimentum Basilicae refectum est ex fragmentis veterum Inscriptionum, quas Cornelius Margarinus, Monachus Benedictinus Casinas in uno volumine collegit. Coemeterium Lucinae proximum est Basilicae Paulinae. In Capella quadam hujus Ecclesiae, quae opus est posteriorum temporum, Crucifixus miraculis clarus habetur, qui S. Birgittam allocutus fuisse dicitur. In hac eadem Capella S. Ignatius Lojola suae Regulae Professionem et ipse emisit, et a sociis recepit, prout Monumentum lapideum pone altare Capellae muro (In marg.: ad latus epistolae) insertum docet. In alio monumento lapideo perennat in hac Ecclesia memoria Imperatoris Josephi II., fratrisq(ue) Magni Hetruariae Ducis Leopoldi, quod a Casinatensibus Monachis, qui hanc Ecclesiam regunt, positum est, dum 1769. illustres hi hospites suam illi Ecclesiae praesentiam impertiverunt.

(XXVII.) Non minus ante, quam post Prandium Bibliothecae Casanatensis deliciis fruissum in Moreri praeclaro, immortalique Dictionario legendo, omne hodiernum tempus consummens. Ante prandium minorem eorum numerum, qui huc studiorum causa confluere solent, vacuasq(ue) potiori ex parte mensulas conspicatus dum e fratre Dominicano, Bibliothecario adjutore, causam immunitatis legentium numeri curiosius indagarem, is eam in-

Bachiferias¹⁰⁾ refundebat, quibus quum integrae noctes Romae dentur, quod tempus lectioni tribueretur, ad somni compensationem adhibetur. Proxima ad Collegium Romanum Bibliothecae officinae visitatae a me etiam fuerunt, nihil tamen deprehensum sive novorum operum sive rarorum. Casu inspiciens in altera harum totum Collectionis Bullarum Pontificiarum, quae ad Vaticanam Basilicam directae fuerunt, implegi (Pag. 76.) in quamdam Bullam Benedicti XIII, italico idiomate exaratam, quae revocat Excommunicationis poenam in eos ab Innocentio X. m. latam, qui Nicotianae herbae pulvere sive in ipsa Basilica S. Petri, seu in ipsius Porticibus uterentur, cessante, ut Bulla loquitur, pro hodiernis temporibus tam severae poenae fine. Prodigum sane oportuit esse Innocentium X. m. in vibrandis ex qualibet levi causa fulminibus apostolicis, quae Concilium Tridentinum ob gravissimas duntaxat causas adhibenda esse, summa sapientia sanxerat, ne videlicet claves Ecclesiae in contemptum adducerentur. Arbitrari licet ex hac revocatione, Benedicto XIII. Pontifici motivum latae per Innocentium X. m. Excommunicationis leve visum fuisse.¹¹⁾

(XXVIII.) In templo S. Mariae ad Aram Coeli, quod Ord. Minorum S. Francisci est, habita est disputatio Theologica publica, quam ejusdem Ordinis Religiosus, coram numerosissimis Diversorum Religiosorum Institutorum Viris, per impressam schedam invitatis, suscepit. Huic disputationi (In marg. et ipsemet) interfui, ut viderem, quid actus Italici publici supra germanicos peculiare haebant. Ad portam templi majorem, principalem aram respicientem, quae sericeis peristomatibus exornata fuerat, collocata fuerat mensula pro ipso defendente; juxta hanc igitur, facie versus aram conversa sedebat, sibi in summa vicinitate assistentem habens Lectorem suum. Scamna et sellae pro Auditoribus ad templi columnas hinc atq(ue) illinc posita erant, quae a solis fere variorum Ordinum Religiosis occupabantur. Pro tribus thesibus (tot enim numero duntaxat expositae fuerant) tres erant oppugnantes Regulares. Inter auditores Imagines (Pag. 77.) distribuabantur, quarum exemplari non nisi serius Religiosus distributor mihi gratificatus est. Antequam Imaginem recepissem, quae adjectas habebat ternas Propositiones a defendente propugnandas, ex apparatus externis suspicari licuisset, suscipi defensionem ex universis disciplinis Theologicis. Oppugnationem, post solitas actiones gratiarum quidam tertii Ordinis S. Francisci Religiosus auspicatus est. Magna sui jactantia, qua naribus contentis, quae pedum ad varias figuras inflexione, quae Brachiorum agitatione, qua denique mira oris diuotione impugnabat thesim: Christum nequaquam humanam naturam assumpturum fuisse, si Adam non peccasset, thesim inquam jam pridem obsolescentem, atque ab omnibus fere Universitatibus Cathedris eliminatam. Syllogismorum, equitumq(ue) (In marg. se se mutuo excipientium) multitudinem, atq(ue) inanum repetitionum verbis omne fere tempus consummebatur.

10) Régebben a farsangi, de különösen a huszgyati időben a rómaiak híres mulatságokat, népünnepélyeket, felvonulásokat versenyeket stb. rendeztek.

11) Nemcsak a személyek, hanem a körülmények is változnak. A dohányzást a világi törvények is sok helyen és sokáig tiltották.

1) Pecchetti, helyesebben Bechetti A. Fülöp 1743-ban született, dömés atya, később pieve-i püspök. Orsi I. Augustin bitorosnak „Istoria ecclesiastica“ című művét, melynek 20 kötetét jelent meg a bitoros életében, a 21-ik a bitoros hátrahagyott kéziratából annak halála után, 6 folytatás 28 kötetben. A 49 kötetből álló mű 1587-ig tárgyalja az egyháztörténetet.

2) Daude Hadrián, Tudós jezsuita, Bambergen bölcseletet és teológiát tanított, Würzburgban egyháztörténetet adott elő. Főműve „Historia universalis et pragmatica.“ E műnek 2 kötetét Würzburgban jelent meg, a második kötet 2 részből áll.

3) Schmidt F. Antal, a Jézustársaság felelőstársa után a speireri püspök magántitkára, később segédpüspök lett Speierben. Művei Bambergen és Heidelbergben jelentek meg. „Institutiones juris ecclesiasticae Germaniae accomodatae“ című munkáját Febronius hevesen támadta. Innen a febronianus érzelmű papok kevésbé elismert ítélete felőle és többi rendtársairól. Dániel I. ösztévesztvi Daude és Schmidt műveinek megjelenése helyét.

4) Pirhing Honorius (Ernieh) a dillingeni akadémián 12 évig biblikus tanulmányokat, 12 évig pedig egyházi jogot adott elő. Egyházi jogi műveit ma is nagyra becsülik az egyháztudósok. 1670-ben halt meg.

5) Ejbeli, helyesebben Eybel Bálint, a bécsi egyetemen egyházi jogot tanított. Jozefinistika érzelméi miatt de különösen újítási kísérlete miatt a pápa kiközösítette, 1779-ben állásából elmozdították. Schulte azt mondja műveiről, hogy tudományos szempontból értéktelenek.

6) Rieger (Riegger) I. Pál 1705-ben született hadeni Freiburgban. Rendkívüli éles eszű, gyors felfogású férfiú volt. 15 éves korában már a bölcselethöz magisteri képesítést (doktoratus) nyert. 1733-ban az innsbrucki, 1753-ban a bécsi egyetemen nyert tanszéket. Előadásai és művei alkalmul szolgálták az egyház ellenes érzület fejlődésére, így tulajdonképen őt tekinthetjük a jozefinizmus atyjának.

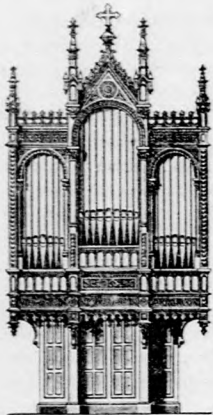
7) Fleurinnek a bourbon hercegek szent életű nevelőjének 20 kötetes „Histoire ecclesiastique“ című művét, melynek szép nyelvvezetén, szellemes előadásán a gallicanizmus leheleto érzék. Claudius Faber (Oratorianus) folytatta egészen a gallicanizmus szellemében, sőt tendenciozusan, úgy annyira, hogy a további folytatást a rendi előjáróság megtiltotta.

8) Racine Bonaventura (sz. 1705., megh. 1755.) a janzénisták szellemében írta meg „Abrégé de l'histoire ecclesiastique“ c. 13. kötetes művét.

9) A leírás Szent Pál régi bazilikájára vonatkozik. A mai bazilika másképp mutat, mivel a régi 1823. júl. 17-én egy bádagos vizyáztalansága miatt 5 óra alatt csaknem teljesen leégett. Az új bazilikát 1854-ben szentelte fel IX. Piusz a dogma kihirdetésére Romába gyűlt bitorosok és püspökök jelenlétében.

BODA JÓZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és a m. t. egyháztanács szíves tudomására hozni, miszerint

orgona és harmonium építő műhelyemet

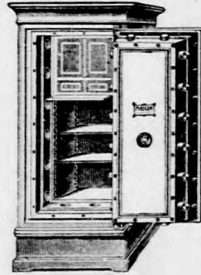
teljesen újonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabású orgona építését is elvállalni. Bárminemű javításokat és átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközölközök.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel
Boda József, orgona és harmonium-építő Csiktaplocán.

ALAPÍTVÁ 1898.

ALAPÍTVÁ 1898.

Magyar gyártmány.

Tudvalevő, hogy minden egyháznak tűzmentes szekrényt kell szereznie. Amely egyháznak még eddig nincs tűzmentes szekrénye, forduljon bizalommal ...

METEOR

pénzszekrény- és tresorgyárhoz

■■■■ Budapest, VI. Gömb-utca 59. ■■■■

Mintatelep V. Marokkoi-u. 4.,

hol a legegyszerűbbtől a legkomplikáltabb tűz és betörésmentes szekrények kaphatók.

Az Erdélyegyházmegyei központi alapítványi pénztár Gyulafehérvár, a Veszprémi püspökség és a Szent-István-Társulat Budapest stb. szállítói.

Árjegyzék díjmentesen küldetik. ■■■■ Telefon 103-71.

Alapított 1840-ben. 1890-ben állami ezüst-éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott haranggyár, ARAD, Rákóczy-utca 11-28.

Ajánlja a hangoknak elő-revaló meghatározásával

saját találmányú cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel igen tetemes súly és armegtakarítás éretik el. p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyú harang hangja egy más regibb szerkezetű 400 kg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű forgatható vasharang felszerelést, melyek a tornyot nem rakodtatják, járásuk oly könnyű, hogy egy gyermek is több harangot húzhat egyszerre.

Regi harangoknak ilyen forgatható könnyen húzható vasszerelésre való átalakítását, — repedt harangoknak újraváló ontését vagy csekély felülízetes mellett való becsereleését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás, Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)

egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egyházi ruhák:** ensulák, pluvialek, velumok, baldachnumok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budaestre, sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek —